

# במדבר פרק י"ד (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

## סיכום השיעור

**סיכום: במדבר פרק י"ד — מרד העם, תפילת משה, והעפלה הכושלת**

### הקשר ומבנה

פרקים י"ג וי"ד מהווים יחידה סיפורית רצופה אחת — סיפור המרגלים. חלוקת הפרקים היא שרירותית במידה מסוימת. פרק י"ג עסק בשליחות המרגלים ובדיווח הדו-שלבי שלהם; פרק י"ד עוסק בתגובת העם ובהשלכותיה.

### תגובת העם (י"ד, א–ד)

העם נשאו את קולם ובכו בכי גדול כל הלילה. בכי זה אינו עצב גרידא — זו תלונה קולנית ורועשת. הכתוב מדגיש **כל העדה** (החשובים, המנויים בקהל) ו**כל בני ישראל** (כולם ללא יוצא מן הכלל) מאוחדים בתלונה. זה מבדיל את האירוע הזה מאירועים קודמים: בעבר התלוננו ה\*אספסוף\*, או שלמשה, אהרן ומרים היו בעיות — כאן **כולם** שותפים לאותה טענה. אפילו שבעים הזקנים מהסיפור הקודם — יש להניח שגם הם מתלוננים.

התלונה מהווה אתגר יסודי לכל תוכנית היציאה ממצרים: עזיבת מצרים, המסע במדבר, והכניסה לארץ. הם אומרים שמוטב היה להם למות במצרים או אפילו במדבר. נשיהם וטפם יהיו לבז. והרדיקלי מכל — הם מציעים: **"נתנה ראש"** — נמנה מנהיג חדש ונשוב מצרימה.

### אי-התגובה של משה ואהרן (י"ד, ה)

משה ואהרן נופלים על פניהם — בין מתוך ייאוש ובין מתוך תפילה. כאן מתגלה דפוס מפתח: **כשהאתגר חלש, למשה ואהרן יש תשובות; כשהאתגר חזק, אין להם מענה והם ממתנינים לה!** זהו אחד מאותם אתגרים חזקים. אם העם באמת מאמין שהמצב הצבאי חסר תקווה, משה ואהרן לא יכולים פשוט לטעון אחרת — הם לא אלה שתרו את הארץ.

### דיווח הנגד של יהושע וכלב (י"ד, ו–ט)

האנשים היחידים שיש להם מעמד לערער על דיווח המרגלים הם יהושע וכלב, כיוון שהם היו חלק ממשלחת הריגול. תגובתם כוללת שני מרכיבים:

1. **הם קורעים את בגדיהם** — משתתפים בצער של משה ואהרן, ומסמנים שמה שקורה הוא מעין חילול השם (בדומה להלכה של קריעת בגד על שמיעת קללת השם).

2. **הם מציעים נרטיב חלופי:** הארץ טובה מאוד מאוד (\*טובה הארץ מאד מאד\*). זה לא שנוי במחלוקת — גם שאר המרגלים הודו בטובת הארץ. אבל הטיעון המכריע הוא תיאולוגי: **"אם חפץ בנו ה' — אם ה' חפץ בנו,** הוא יביא אותנו לשם. הכוח שיכבוש את הארץ הוא ה', לא העוצמה הצבאית של ישראל. לכן: אל תמרדו בה', ואל תיראו את תושבי הארץ.

הביטוי **"סר צלם מעליהם"** — "צלם סר מעליהם" — הוא דימוי מרשים. צל (\*צל\*) מייצג באופן עקבי הגנה בתורה. יהושע וכלב אומרים שהכנענים חשופים לחלוטין, חסרי הגנה. יש כאן קשר מדרשי מעניין לדיון הקודם על עץ\* במשימת המרגלים. הנקודה אינה רק שה' יעקוף את המציאות — אלא **אם מסתכלים בעיני אמונה ולא בעיני מרד, אפשר באמת לראות שלעמים האלה אין הגנה אמיתית.** זוהי דרך אחרת לקרוא את אותן עדויות.

### דחיית העם והופעת ה' (י"ד, י)

העם רוצים לסקול את יהושע וכלב. בנקודה זו **כבוד ה'** נראה באוהל מועד לעיני כל ישראל — בדומה לאירוע הקודם עם מרים. ה' מסמן: אני כאן, שמעתי הכל.

### כעסו של ה' (י"ד, י"א–י"ב)

ה' מדבר אל משה (לא אל העם) ומביע תסכול: **"עד אנה ינאצוני העם הזה?"** — עד מתי ינאצוני העם הזה? עד מתי לא יאמינו בי למרות כל האותות שעשיתי? הטיעון הוא: הוצאתי אתכם ממצרים, הובלתי אתכם במדבר — כמה עוד עליי לעשות לפני שתאמינו שגם השלב הבא יצליח? ה' מציע להשמיד את העם במגפה ולעשות ממשה גוי גדול יותר — אותה הצעה כמו בחטא העגל.

### תפילת משה (י"ד, י"ג–י"ט)

משה טוען כנגד ה' באמצעות אסטרטגיה רטורית עוצמתית שמשקפת והופכת את ההיגיון שפועל בסיפור עצמו:

- מצרים ישמעו שה' הרג את עמו.

- מצרים יספרו לכנענים (\*יושבי הארץ הזאת\*) — מעניין שמשה מדבר כאילו כבר נמצא בארץ).

- כולם כבר יודעים שה' עם ישראל — הענן ביום, האש בלילה, ההגנה האלוקית הגלויה.

- אם ה' ישמיד אותם עכשיו, העמים יסיקו: **"מבלתי יכולת ה'"** — ה' לא היה מסוגל להביא אותם לארץ, ולכן שחט אותם במדבר כתירוץ.

טיעון זה הופך את המצב בצורה מבריקה: **יהושע וכלב אמרו לעם לא לומר שהכנענים חזקים מה'; עכשיו משה אומר לה' שהשמדת ישראל תאשר בדיוק את הטענה הזו בעיני האומות.** המרגלים אמרו שהכנענים חזקים מאלוהים; אם אלוהים יהרוג את העם במדבר, האומות יאמרו \*בדיוק את זה\*. העם אמרו "לו מתנו במדבר" — אם ה' יהרוג אותם, זה הופך ל"וישחטם במדבר", מגשים את משאלתם הנוראה ומאשש את נרטיב המרגלים. משה אומר: אם תעשה מה שהמרגלים הציעו — לתת להם למות במדבר — אז הוצאת הדיבה שלהם הופכת למציאות.

משה מסיים בהזכרת שלוש עשרה המידות שנגלו בסיני אחרי חטא העגל: **"ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת"** — יגדל נא כוחך כפי שדיברת. הראה שכוה אלוקי אמיתי מתבטא בסבלנות וברחמים, לא בהשמדה. ה' הוא ארך אפים ורב חסד, נושא עון ופשע. וכן, ונקמה לא ינקמה — ה' אינו פשוט שוכח, פוקד עוון אבות על בנים עד שלשים ורבעים — אבל גם זה חלק מ\*ארך אפים\*. לה' יש זמן; הוא יכול לחכות ארבעה דורות, ואולי בתוך פרק הזמן הזה יימצא פתרון. ייתכן שצריך עונש כלשהו על חוסר האמון, אבל כרגע: **סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך** — סלח בחסדך הגדול. נשאת את העם הזה ממצרים ועד הנה (וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה); ידעת שאנחנו חוטאים וקשי עורף. המשך לשאת אותנו.

תגובת ה' הראשונה: סליחה עם השלכות (י"ד, כ–כ"ה)

ארבעים שנה, נושאים את תוצאות חוסר האמונה של הוריהם, עד שימות האחרון מאותו דור.

למה ארבעים שנה? שני הסברים: (1) מבחינה מעשית, ארבעים שנה הם הזמן הנדרש לחילוף דורות; (2) מבחינה סמלית, המרגלים תרו את הארץ ארבעים יום, ולכן שנה אחת של נדודים מקבילה לכל יום. ה' חותם: **אני ה' דברתי** — זוהי הבטחתו הסופית.

---

### מות המרגלים (י"ד, ל"ו-ל"ח)

הסיפור מדווח על ההגשמה החלקית המיידית: האנשים שמשה שלח כמרגלים מתו **במגפה** לפני ה'. תפילת משה הצילה את העם בכללותו, אבל המרגלים עצמם — המסיתים — מתו מיד. יהושע וכלב לבדם שרדו.

---

### ההעפלה הכושלת — המעפילים (י"ד, ל"ט-מ"ה)

נקודת נגד מבנית מרתקת חותמת את הפרק. העם מתאבלים מאוד (ו**יתאבלו העם מאד**). מתוך צערם, הם הופכים כיוון לחלוטין: הם משכימים בבוקר, עולים אל ראש ההר (**ראש ההר**), ומכריזים: "הננו ועלינו אל המקום אשר אמר ה' — כי הטאנו!"

משה מזהיר אותם: זה לא מה שנדרש. ייתכן שמאוחר מדי, או שה' כבר קיבל את תלונתם ועבר לתוכנית חדשה. **למה זה אתם עוברים את פי ה' — למה אתם עוברים את פי ה'?** זה עתה אמר לכם לחזור. אל תעלו, כי אין ה' בקרבכם (**ואין ה' בקרבכם**); העמלקי והכנעני שם, ותיפלו בחרב. **כי על כן שבתם מאחרי ה' — כיוון שפניתם עורף לה'**, הוא אינו עמכם.

זוהי נקודה תיאולוגית עמוקה שסותרת תפיסות פשטניות של תשובה. **לא תמיד אפשר לחזור לתוכנית א'.** לפעמים הזדמנות אבדה; ה' רצה להוביל אותם בדרך אחת, הם בחרו אחרת, ועכשיו עליהם ללכת עם המציאות החדשה. תוכנית ב' היא עכשיו התוכנית.

הפועל **ויעפלו** מתאר את עקשנותם לעלות למרות האזהרה — משהו כמו התעקשות עיוורת להתקדם. באופן מכריע, **משה וארון הברית לא הלכו עמהם** — ההתגלמות הפיזית של "אין ה' בקרבכם". העמלקי והכנעני היושבים בהר ההוא ירדו והכו אותם **עד החרמה** — בין אם זה שם מקום (חרמה) ובין אם פירושו "עד כלה" (\*לשון חרם\*). האנשים האלה — לא כל העם, אלא אלה שעלו — הפסידו בקרב, בדיוק כפי שמשה הזהיר.

ה' מסכים: **סלחתי כדברך** — "סלחתי כדברך". משה העלה טיעון טוב. אבל **ואולם** — "ואולם" — זה מגשים את החלק השני של המידות האלוקות: **ונקה לא ינקה**. לא כולם יוצאים נקיים.

ה' נשבע: **חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ** — חי אני ובכבודי שימלא את הארץ. האנשים שראו את כבוד ה' ואת ניסיו במצרים ובמדבר, שניסו אותו כעשר פעמים ועדיין אינם שומעים — לא יראו את הארץ המובטחת. הלשון "אם יראו" (**אם יראו**) היא נוסח שבועה קטועה (התוצאה נותרת בלתי מפורשת).

היוצא מן הכלל היחיד: **כלב**, שהייתה בו "רוח אחרת" (**רוח אחרת**) ומילא אחר ה' במלואו. הוא זורעו יירשו את הארץ. יהושע אינו מוזכר כאן, אולי מפני שתפקידו העתידי כמנהיג ברור מאליו ואינו מצריך חריגה מיוחדת. נחלת כלב מסופרת בהמשך בספר יהושע.

ה' מוסיף הוראה מעשית: העמלקי והכנעני יושבים **בעמק** — וזה ממש מה שהמרגלים דיווחו. ה' למעשה מקבל את ההערכה הטקטית של המרגלים: אי אפשר ללכת בדרך הזו. מחר, פנו לאחוריהם לכיוון ים סוף ומצאו מסלול אחר. יש כאן אירוניה עמוקה — **העונש הוא לקבל את מה שרצו**. המרגלים אמרו "אי אפשר ללכת לשם", וה' אומר, "אתם צודקים — יכולנו להכניס אתכם לו בטחנתם, אבל אינכם בוטחים, אז חזרו!"

---

### נאום ה' השני והמורחב (י"ד, כ"ו-ל"ה)

ה' מדבר שוב אל משה ואהרן, חוזר על נושאים דומים אך ממלא פרטים מכריעים שנותרו עמומים קודם לכן. קודם אמר ה' שהדור חסר האמונה לא יראה את הארץ; עכשיו הוא מפרט מה יקרה להם.

**עד מתי לעדה הרעה הזאת** — "עד מתי לעדה הרעה הזאת?" ה' מדגיש: שמעתי את התלונות, הן באוזניי. ואז השבועה נעשית מפורשת: חי אני, כאשר דיברתם באוזניי כן אעשה לכם. פגריכם יפלו במדבר הזה — כל הפקודים מבין עשרים שנה ומעלה שהתלוננו. הארץ שה' נשבע להושיב אותם בה — לעולם לא ייכנסו אליה, מלבד כלב ויהושע (עכשיו שניהם נקובים בשם).

הטף שטענו שיהיה **לבנו** — ה' יביא \*אותם\* פנימה, והם יידעו את הארץ שהוריהם מאסו בה (**מאסתם**). פגרי ההורים יישארו במדבר. הילדים ינדדו

## תמלול מלא

### במדבר פרק י"ד: מרד העם ותפילת משה

#### הקדמה: מבנה והקשר

אז הגה אנחנו לומדים במדבר פרק י"ד, החלק השני, המחצית השנייה של סיפור המרגלים. זה פרק די ארוך. ננסה לסכם מה מתרחש בו.

כפי שאמרנו בפרק הקודם, שהוא המחצית הראשונה של הסיפור, שני הפרקים האלה במובן מסוים יכלו ליצור פרק באמצע כאן לפני סיפור המעפילים. בכל מקרה, שני הפרקים האלה הם לחלוטין חלק מסיפור אחד. אין סיבה אמיתית לחלק את זה ככה. אפשר לחשוב על דרכים אחרות לחלק את הסיפור.

מה שהיה לפני כן היה חזרת המרגלים, נכון? אחרי כל הסיפור של הציווי לתור, הפעולה של המרגלים ללכת לארץ ישראל לבדוק אותה, חזרת המרגלים, ושני שלבים בדיווח שלהם. קודם הם נתנו דיווח פשוט, ואז הם התחילו שיחה האם יצליחו לכבוש את הארץ. ואז הם נתנו את מעין הנרטיב שלהם, את הרושם האישי שלהם, איך הם חלשים ביחס לאנשים שם.

#### תגובת העם: תלונה כללית

ושם אנחנו מגיעים לתגובת העם לדיווח הזה, לנרטיב ה"יפה" הזה שקיבלו. והתגובה הייתה עצובה מאוד. הם נשאו את קולם ובכו. בכו ובכו — זה לא

אומר סתם שהיו להם דמעות, שהם היו עצובים. זה משהו כמו שהם התלוננו בקול רם, צעקו.

והם התלוננו על משה ואהרן, וכולם, **כל בני ישראל**, כל העם, **כל העדה**. אמרתי שהעדה לדעתי מתייחסת לאנשים החשובים, האנשים שנחשבים בקהילה. כל בני ישראל זה כולם. לכולם יש אותה תלונה.

אז בניגוד לסיפורים הקודמים שבהם היו תלונות של האספסוף ואז למשה ואהרן ומרים היו תלונות, כאן לכולם יש אותה תלונה. זה כמוכן לא מדבר על אהרן ומרים, אבל לכולם היו תלונות. צריך להניח שכל שבעים הזקנים מהסיפור הקודם, כולם מתלוננים.

#### תוכן התלונה

ועל מה הם מתלוננים? שכל התוכנית הזאת, זה באמת אתגר לכל התוכנית של משה שהוציא אותם ממצרים, הביא אותם למדבר, מביא אותם לארץ ישראל. הם אמרו שכל התוכנית הזאת הייתה תוכנית גרועה, היינו צריכים למות במצרים, היינו צריכים אפילו למות במדבר בדרך. אנחנו פשוט הולכים למות עכשיו, ליפול בחרב. אנחנו הולכים למות במלחמה. הילדים שלנו, הנשים שלנו יהפכו לשלל מלחמה שיילקח על ידי האויב. זה אפילו יותר גרוע, טוב היה לנו להיות במצרים.

והם ממש מתחילים לדבר אחד לשני, בואו — מה אם נעשה מנהיגות חדשה, ניצור מנהיג חדש ונחזור למצרים.

### חוסר התגובה של משה ואהרן

וזה אתגר מאוד רציני ולמשה ואהרן אין תשובה. כפי שראינו עכשיו, זו הפעם הראשונה ואז מאוחר יותר באופן דומה, למשה ואהרן אין באמת תשובות לאתגרים הטובים. לאתגרים החלשים יש להם תשובות. כשיש אתגר טוב, הם לא עונים, הם מחכים שה' יענה בשבילם.

אז מה שמשה ואהרן עושים זה נופלים על פניהם לפני ה'. זה מה שזה אומר — אם הם נופלים על פניהם, כאילו הם מוותרים מולם, או שזה אולי סוג של תפילה. הם אומרים, אין לנו באמת תשובה. כאילו אם אתם באמת חושבים שאין סיכוי, שהיינו צריכים אולי אפילו למות בדרך, אתם יודעים, מצמא או משהו, הכל עדיף מלמות במלחמה ושהילדים שלנו ייילקחו בשבי ולעבדות וכן הלאה. אין לנו באמת תשובה.

### תגובת הנגד של יהושע וכלב

אבל האנשים היחידים שיש להם תשובה, שמתערבים בדיון כאן, הם שניים מהמרגלים, יהושע בן נון וכלב בן יפונה, שהם מהמרגלים, הם מרגישים שיש להם את הזכות לאתגר, נכון? כי עכשיו כל משה ואהרן, הם מקבלים את הדיווח הזה, כולם שומעים את הדיווח שלהם, אף אחד לא מניח שהם משקרים, נכון? אפילו הנביא לא אומר שהם משקרים. הם סיפרו את הסיפור בצורה רעה, הם אמרו את הדברים הרעים, אבל אף אחד לא אמר שהם שיקרו. אז האנשים היחידים שהייתה להם הזדמנות אמיתית לאתגר אותם הם יהושע וכלב, שהם מקבוצת המרגלים, הם היו שם.

### קריעת בגדיהם

ומה הם עושים? קודם כל, הם קורעים את בגדיהם. במילים אחרות, הם משתתפים עם משה ואהרן בחוסר האונים הזה. הם אומרים, זה נורא מה שקורה, זה לא בסדר. ואז, אז זה שלב ראשון.

### הטיעון התיאולוגי שלהם

ואז שלב שני הוא שהם מדברים אל העם והם חולקים, הם מאתגרים את הדיווח הזה. הם אומרים, זה לא נכון. קודם כל, הארץ שהלכנו לתור אותה היא ארץ נהדרת. וכמובן, זכרו, זה לא משהו שהם אי פעם חלקו עליו. כולם הסכימו שהארץ, מבחינת הארץ, היא ארץ טובה. כמובן, הם אמרו בשלב השני של הדיווח שלהם, הם אמרו שזו ארץ קשה שאוכלת את יושביה, אבל זה לא בהכרח חולק, זה פשוט דגש שונה, נכון? הם אומרים, בואו נחזור להתחלה, זו ארץ טובה.

אבל אתם מפתחים, אז כאן, הם עונים, התשובה של יהושע וכלב היא ה'. זה בשם ה'. אם ה' יחפוץ בנו, הוא יביא אותנו למקום הזה, הוא ייתן לנו אותו, זו ארץ נהדרת, זו ארץ **זבת חלב ודבש**. רק אל תמרדו בה', כי ה' הוא הכוח שהולך לעזור לנו. אם תמרדו בה', אז אולי אתם צודקים. אבל אם תלכו עם ה', אם ה' יחפוץ בנו, אם ה' הוא זה שמביא אותנו, אז בוודאי נוכל ללכת.

### "סר צילם מעליהם"

ולכן, רק אל תמרדו בה', שזה נראה כאילו הם מפרשים, ולכן הם קורעים את בגדיהם. דומה לדין, אם מישהו שומע מישהו מגדף את ה' או משהו כזה, קורעים את הבגדים, כי שומעים גידוף, זה נגד ה'. אבל אם לא תגדפו נגד ה', לא תמרדו נגד ה', אז אל תפחדו מאנשי הארץ. הם אוכל שלנו, **סר צילם מעליהם**, זה מאוד מעניין.

והתורה תמיד אומרת שצל הוא הגנה, זה קבוע של הגנה. כמו הדבר שמגן עליהם מהשמש או מאויבים — אבד. במילים אחרות, כמובן, זו תמונה יפה, כאילו יש מדבר והם הלכו בקיץ, היה מאוד חם, והם אמרו, תראו, לאנשים האלה אין צל, אין עצים, דומה למה שדיברנו עליו, כמובן, המדרש שם לב לקשר הזה בין העץ לצל. אבל כמובן, פשוטו של מקרא, עץ שם זה עצים, וכאן מדובר על משהו יותר מטאפורי.

אבל יש כאן רעיון שמשוהו כמו שהם חשופים לחלוטין בפנינו, אין מי שמגן עליהם. בסדר, יש להם, אולי יש להם את הענק, אבל ה' חזק יותר מהענקים

האלה. זה לא משהו שצריך לדאוג ממנו. וזה גם דיווח, נכון? זו גם דרך שלהם לפרש את הדיווח שלהם. הם אמרו, ראינו שאין להם, הם לא מוגנים. ראינו שאין להם הגנה. איך הם ראו את זה? הם ראו את זה בעיניים של ההבטחה הזאת שהם מאמינים שה' יביא אותם. אבל זה לא רק, צריך להדגיש את זה, זה לא רק כאילו, נו, ה' יעזור לנו נגד המציאות, נגד הטבע, נגד מה שיש. לא, הם אומרים שאם מסתכלים בעיניים האלה, אם לא מורדים בה', תראו שאין להם על מי לסמוך, באמת, לאנשים האלה.

### דחיית העם והתגלות ה'

אבל עכשיו, כמובן, האתגר והתגובה של יהושע וכלב כאן לא מתקבלים. העם, הם רוצים לרגום אותם באבנים. ככה כועסים הם על זה. הם חושבים שהם פשוט מנסים לרמות אותם או שמשוהו מוזר קורה. הם לא מעוניינים לשמוע את זה.

וכאן ה' מתערב. כבוד ה', שכנראה מתכוון לענן או משהו כזה, נראה באוהל מועד, כמו שראינו מאוד דומה לסיפור שהיה לנו קודם אצל מרים. ה' מתגלה ומראה כאילו, אני כאן. שמת לב למה שקורה. זה לא, אני לא, זה מולי. שמעתי את התלונות.

### כעסו של ה' והצעתו

ועכשיו ה', מה הוא אומר? הוא מדבר אל משה, דומה ל, שוב, שם, שהוא דיבר אל אהרן ומרים. עכשיו הוא מדבר אל משה, לא מדבר אל העם. הוא מדבר אל משה והוא מביע את כעסו, את תסכולו למשה. וזה מה שהוא אומר. הוא אומר, **עד אנה ינאצוני העם הזה?** עד מתי לא יאמינו בי, לא יבטחו בי? עשיתי כל כך הרבה בשבילם. זה לא כאילו, הם אמרו, היינו צריכים למות במדבר, היינו צריכים למות במצרים. זכרו, מישהו הוציא אתכם ממצרים. הגענו לכאן. כמה עוד אני צריך לעשות בשבילכם, שתבטחו בתוכנית, שתבטחו שהשלב הבא גם יעבוד?

לכן, ה' כל כך כועס, הוא אומר, אני פשוט אהרוג אותם. אשמיד אותם בדבר. אעשה אותך משה לגוי גדול יותר. אעשה אותך גדול מהם. במילים אחרות, משה, או אולי אפילו כלב ויהושע, מי שלא יהיה, האנשים היחידים שבטוחים בי, אני אדאג לכם. תשכחו מכל האנשים האלה.

### תפילת משה

עכשיו משה, דומה למה שהוא עשה בעגל, נכון? ה' אמר לו דבר דומה לגבי העגל. משה מתערב מול ה'. משה לא מסכים עם ה'. משה מתפלל לה' להסיר את כעסו ולומר שזה לא הולך לעבוד.

### הטיעון מנקודת המבט של מצרים

והוא משתמש באותו טיעון שהוא תמיד משתמש בו. הוא אומר, אה, אז מצרים ישמעו שהפסדת, נכון? מצרים, שהם, נכון? זה, טוב, זה מאוד מעניין, אבל זה בדיוק הטיעון של יהושע וכלב, נכון? ה' הוא זה שהוציא אתכם ממצרים. הטיעון של ה' — הוצאתי אתכם ממצרים, אתם צריכים לבטוח שזה ימשיך הלאה. ואז משה אומר, בסדר, מאותה סיבה, ה', גם אתה לא יכול לוותר. אתה לא מצפה מהעם לוותר, נכון? אל תוותר. הוצאתי אתכם ממצרים, הוצאתי אתכם דרך המדבר, תבטחו שהשלב הבא גם יעבוד. ובכן, האם גם אתה יכול לוותר?

מה יגידו מצרים? מצרים יספרו לעמים. מצרים אולי באופן מטאפורי או ממש ידברו עם אנשי כנען. מעניין, הוא אומר, אני די בטוח שהכוונה כאן לאנשי כנען, למרות שמשוהו לא שם. זה כאילו, הוא מדבר כאילו אנהנו כבר שם. הוא אומר, הם יגידו, תראו, שמענו שה' עם האנשים האלה. כולם יכולים לראות את הענן שלך הולך איתם, את האש שלך בלילה. ומסתבר שהרגת את כולם כאיש אחד, כאילו הם איש אחד ביום אחד, בלילה אחד, וכל העמים שמעו עליך. זה לא כאילו אתה יכול להסתתר, אתה יכול להעמיד פנים, אה, אף פעם לא התכוונתי לכולם. לא, כולם רואים שאתה מאוד ברור בלהראות שזה אתה, צילם, נכון? הענן. זה תחת הצל שלך שהם הולכים, נכון? אתה מגן עליהם.

### העמים יגידו שה' לא יכול

שצריך חריגה. ברור שהוא בצד של משה. אבל כלב יקבל חריגה, והוא אכן יקבל אותה. וכמובן, יש סיפור בספר יהושע שמתאר בדיוק את מה שקורה.

#### ההוראה המעשית: לפנות אחורה

ועכשיו הקב"ה אומר, אז מה תעשו? תראו, העמלקי והכנעני יושבים בעמק. זה בעצם, שוב, ממש מה שהמרגלים אמרו, נכון? בחלק הנמוך, בנגב, שם העמלקי והכנעני הולכים להיות. כלומר, אתם לא יכולים ללכת לשם. אז אתם תצטרכו למצוא דרך אחרת לשם.

מחר, פנו, חזרו למדבר, דרך ים סוף. אתם הולכים לפנות, אתם תצטרכו למצוא דרך אחרת ללכת.

כלומר, במובן מסוים, זה מקבל את טענת המרגלים, נכון? זה מאוד מעניין. וזה עצמו חלק מהעונש שלהם, נכון? העונש של אדם הוא שהוא מקבל את מה שרצה. המרגלים אמרו, אי אפשר ללכת לכאן, יש עמלקי וכנעני. הקב"ה אמר, אתם צודקים. יכולנו לקחת אתכם אם הייתם בוטחים, אבל אתם לא בוטחים. חזרו בדרך האחרת. נמצא דרך אחרת. זה יקרה.

#### הנאום השני והמורחב של הקב"ה: פרטי העונש

ועכשיו יש עוד אחד, עוד רגע, עוד דיבור שהקב"ה אומר למשה ולאחריו. וזה קצת כפול. נראה שהוא אומר דברים דומים למה שאמר קודם, אבל יש כאן שאלה: למה יש את הכפילויות האלה? זו לא הכפילות הראשונה בתורה, כמובן. אבל אנחנו יכולים לראות שהוא מוסיף הרבה הרבה לזה, להבטחה הזו, לשבועה הזו שהוא נשבע. הוא נותן פרט מאוד חשוב, והוא באמת ממלא את מה שלא הבהיר קודם. הוא אמר שהאנשים שלא בטחו בו לא יראו אותם, אבל זה לא באמת מסביר מה יקרה. אז כאן הוא כן מסביר במידה מסוימת מה יקרה.

#### עד מתי לעדה הרעה הזאת?

הוא אומר כך. קודם כל, הוא אומר את אותו דבר שאמרנו קודם. **עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי** — נכון? כלומר, זה הקב"ה אומר בדיוק מה שאמר קודם. עשר פעמים ניסו אותי. כמה? כמה עוד זה יכול להימשך?

שמעתי אותם. ואז כתוב, שמעתי, נכון? זה שוב מה שאנחנו אומרים כל הזמן. הקב"ה אומר, לא שכחתי. זה לא שאתם יכולים להתלונן ואני לא שם לב. אני שומע, אני מבחין שהתלונות באוזניי, בעיניי, כביכול.

#### השבועה מפורשת

לכן, אמור להם. והוא אומר להם את אותה שבועה. **חי אני**, אעשה לכם בדיוק כמו שדיברתם באוזניי. וזה ממלא את מה שאמרתי. כבר אמרתי לכם קודם באמירה, פגריכם ייפלו במדבר הזה. כולכם, כולכם שנפקדתם במפקד מבן עשרים שנה ומעלה, כולכם שהתלוננתם עליי, כל פגריכם ייפלו יחד.

ואני נשבע, **אם תבואו** אל הארץ אשר נשבעתי להשכיח אתכם בה, לגור בה, חוץ מ — וכאן כן יש לנו את כלב ויהושע.

#### הילדים יירשו

וטפכם אשר אמרתם שיהיו שבויים, שיהיו לבז, שיהפכו לשלל מלחמה — אותם אני אביא, והם יידעו את הארץ אשר לא רציתם, אשר **מאסתם** בה.

ואתם, פגריכם ימותו במדבר הזה. ילדיכם יהיו במדבר ארבעים שנה. כלומר, כל הדור הזה עד שתמותו, בעצם. זה אומר, בעצם, אתם הולכים למות מוות טבעי, במובן מסוים. אבל תצטרכו לחכות לדור הבא שיבוא. הם ישאו את **זנותכם**, בעצם, עד שפגריכם ייתמו, עד שכולכם תסיימו למות.

#### למה ארבעים שנה?

וזה ייקח, שוב, למה ארבעים שנה? נתתי לכם הסבר פשוט: כי ארבעים שנה זה בעצם הזמן שלוקח לדור להתחלף. אבל גם, יש כאן סמליות. מספר הימים — אמרנו שהם חזרו אחרי ארבעים יום. אז בדיוק מספר הימים שהלכתם ובקתם את הארץ, על מספר הימים האלה, יום לשנה, תצטרכו לשאת את חטאתם וזה ייקח כל כך הרבה זמן להגיע לארץ ישראל.

והוא חותם בחתימתו: **אני ה' דברתי**. זה אני, ה', מדבר. אני מבטיח, אם לא, אם לא אעשה זאת לאנשים האלה שמתלוננים, כולכם תמותו במדבר.

והם ישמעו, מצרים יגידו, אה, ברור, בסדר, אולי ה' היה חזק יותר מאיתנו, אבל הוא לא חזק יותר מהכנענים. ה' לא יכול להביא אותם לארץ. אז הוא שחט אותם במדבר כדי לצאת מההבטחה שלו להוציא אותם מהארץ. אז כאילו, הוא שחט אותם במובן של, היה דבר, אולי כאילו, אה, משהו קרה, אני לא יודע. הוא לא יכול היה לקיים את הבטחתו, ולכן, זה היה התירוץ שלו, זו הייתה התשובה שלו.

#### ההיפוך הגאוני

וזה הטיעון המאוד חזק של משה נגד ה'. ותשימו לב לאותו דבר, בדיוק כמו המרגלים — שימו לב למבנה המקביל. המרגלים אמרו שהכנענים חזקים יותר מה'. משה אומר, זה בדיוק מה שהאמת תהיה, מה שהעמים יגידו. כשמישהו אומר "אנשים יגידו", זו תהיה המציאות. אם באמת תלך אחריהם, אם באמת תעשה מה שהמרגלים מציעים ותהרוג אותם במדבר, שזה בדיוק מה שהם אמרו — "לו מתנו במדבר" — אז זה יהיה אמיתי. זה ייראה כאילו ה' לא יכול היה לעשות את זה.

#### הזכרת שלוש עשרה המידות

ולכן משה מסיים את תפילתו. הוא אומר, **ועתה יגדל נא כח ה'**. במילים אחרות, הראה שכוך חזק.

ואז הוא חוזר על מה שה' אמר לו בסיפור העגל, כשה' התגלה אליו. הוא אמר, ה', אתה א-ל של דין ואתה א-ל של כעס צודק, אבל אתה גם א-ל של איטיות לכעוס, של אריכות אף — **ארך אפים** — של עשיית חסד, של נשיאת חטאי אנשים. אתה יכול לקבל את חטאי האנשים, אתה יכול לשאת את נטל החטאים שלנו.

וכן, **ונקה לא ינקה**, אתה לא שוכח, אבל זכור — זה גם חלק מה**ארך אפים**. לה' יש זמן. ה' יכול לחכות ארבעה דורות. אולי בעוד ארבעה דורות יימצא פתרון, שאיכשהו ה' יכול לנצח. ואולי צריך להיות עונש מסוים על כך שהעם לא בטח בו — גם את זה אפשר לקבל.

אבל עכשיו — עכשיו אתה צריך לסלוח לעם בחסדך הגדול, כגודל חסדך. **וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה**. נשאת אותם עד כאן, אתה לא יכול לוותר עכשיו. נשאת אותם, וכמובן ידעת שאנחנו חוטאים, ידעת שאנחנו עם קשה, ידעת שאנחנו לא בוטחים. נשאת אותנו עד עכשיו — המשך לשאת אותנו.

#### תגובתו הראשונה של ה': סליחה עם השלכות

וה' מסכים איתו. ה' אומר, **סלחתי כדברך**. טענת טענה טובה, אתה צודק. אסלח להם כמו שאמרתי, כדברך, בדרכך.

וזה ה' מקיים את החלק השני. כמו שאמרתי, זה לא אומר שכולם יוצאים נקיים. והוא מבטיח, **חי אני**, אני נשבע בחיי, חי אני. ואני חושב שזה גם אומר משהו כמו, ביקשת ממני להראות את כוחי, כן. עכשיו, **וימלא כבוד ה' את כל הארץ**. אז זה כאילו, אני נשבע בחיי, בכבודי, שימלא את כל הארץ עכשיו.

#### השבועה: הדור הזה לא יראה את הארץ

האנשים האלה שראו אותי, שראו את כבודי, שראו את הניסים שלי שעשיתי במצרים ובמדבר, וניסו אותי כעשר פעמים, ועדיין לא שומעים לי — אני נשבע **שאם יראו** את הארץ אשר נשבעתי לאבותם...

המגדפים, האנשים שמגדפים אותי, לא יראו אותה. **אם** — כלומר, אני נשבע שמישהו יקרה — זו לשון שבועה. אין כאן את הצד השני, "אם יקרה".

אבל היוצא מן הכלל היחיד יהיה עבדי כלב, שהייתה בו **רוח אחרת** — הוא לא הלך עם המרגלים. הוא הלך אחריי. אני אביא אותו לארץ, וילדיו, צאצאיו, יירשו אותה.

בסדר? אז זו תשובת הקב"ה למשה: שבסדר, הוא לא יהרוג את כולם, אבל הוא נשבע שהאנשים שלא בטחו בו לא יראו את הארץ שהם לא בוטחים בו שיביא אותם אליה. בעצם, הם הולכים לקבל את מה שרצו, במובן מסוים.

וגם, הוא עושה חריגה עבור כלב. כמובן, יהושע לא מוזכר כאן, אבל אולי זה מובן מאלי — יהושע הולך להיות המנהיג אחר כך. אז הוא לא באמת מישוהו

ועכשיו, משה אומר, לא לא לא, זה לא מה שהתכוונו. זה — אולי הכוונה לומר שמאוחר מדי, או אולי זה אומר שהקב"ה כבר אמר, הוא כבר קיבל את התלונה שלכם. ככה זה לא עובד.

משה אומר להם, **למה זה אתם עוברים את פי ה'?** הקב"ה הרגע אמר לכם לחזור. זה מאוד מעניין. זה הראשון — זה כמו ההזדמנות השנייה. כאילו, אתם לא יכולים לחזור. ברגע שהפסדתם, הפסדתם, והקב"ה כאילו הסכים אתכם, אז עכשיו אתם תצטרכו ללכת עם התוכנית החדשה שלכם. אנחנו לא הולכים ללכת עם התוכנית הישנה.

אז משה אומר להם, אל תעלו, כי הקב"ה לא אתכם — **ואין ה' בקרבכם** — תינגפו לפני אויביכם. העמלקי והכנעני שם, תיפלו בחרב. כי כלומר, **כי על כן שבתם מאחרי ה'**, הקב"ה לא אתכם.

**הנקודה התיאולוגית: לא תמיד אפשר לחזור לתוכנית א'**

זה מאוד מעניין, כי זה כאילו נגד תשובה. אנחנו תמיד מניחים שתשובה אומרת שתמיד אפשר לחזור. לא תמיד אפשר לחזור. לפעמים אדם מפסיד הזדמנות מסוימת. הקב"ה רצה לקחת אותם בדרך מסוימת, אבל עכשיו הם החליטו ללכת בדרך אחרת, עכשיו אתם תצטרכו ללכת עם התוכנית הזו גם. אתם לא יכולים לחזור לתוכנית א'. תוכנית ב' היא התוכנית עכשיו.

#### התבוסה

אבל הם כן הולכים, וזה פועל מעניין — **ויעפלו** — אנחנו לא בטוחים מה זה אומר, אבל זה אומר משהו כמו שהם התגברו על האתגר הזה והלכו בכל זאת. אבל משה **וארון ברית ה'** לא הלכו איתם. זה בדיוק מה שזה אומר, אם אין ה' קרוב אליכם.

והם בעצם הפסידו את הקרב. העמלקי והכנעני, שהיו בהר ההוא, ירדו והכו אותם, **ויכתום עד החרמה**. הם הפסידו את הקרב, שזה אולי אומר או מקום, או לשון **חרם**, השמידו אותם לגמרי.

אז האנשים האלה — ברור שלא כל העם — האנשים האלה שעלו, הפסידו את הקרב שלהם, כמו משה אמר.

בסדר. רצתי קצת מהר כאן כי אני צריך להמשיך הלאה.

#### מות המרגלים

ועכשיו, יש לנו — זו הצהרת הקב"ה. ועכשיו יש לנו את הפסוק שמדווח, המספר, כביכול, מדווח שמשוהו, מה שאמרו, חלק ממה שהקב"ה אמר שיעשו, קרה.

כמובן, הקב"ה — משה הצליח בתפילתו, בהתערבותו, שלא כל העם מת, אבל חלק מהאנשים, האנשים הספציפיים, כן מתו. וכתוב, האנשים שמשוהו שלח, הם מתו **במגפה**, בדיוק במגפה, **לפני ה'**, לפני הקב"ה. אבל יהושע בן נון וכלב, הם שרדו.

אז כנראה, המרגלים עצמם מתו, או אולי — כן, המרגלים עצמם מתו, בין אם במקום, בין אם באופן כללי במדבר, וכדומה. אבל הם מתו, אבל יהושע וכלב שרדו.

#### העלייה הכושלת: המעפילים

עכשיו, יש לנו סיפור מאוד מעניין. אז מאוד מעניין לראות את המבנה. כאילו, מצד אחד, הם לא היו אמיצים מספיק, הם לא בטחו מספיק, ולכן הם הפסידו, הם לא — הם קיבלו את מה שרצו, ולא הלכו. עכשיו, מצד שני, זה לא אומר שזה אומר שאתה צריך פשוט להיות פזיז ולקפוץ ולעשות מה שאתה רוצה וללכת גם בסכנה.

#### המהפך של העם: "נעלה"

אז מה שאנחנו רואים הוא, משה מדבר בבירור לעם, והם מאוד עצובים. הם באבל — **ויתאבלו העם מאד**. עכשיו, בתוך האבל, הם אומרים, אתם יודעים מה? צדקתם. הקב"ה צדק. אנחנו פשוט נלך, אנחנו פשוט — ובכן, הם קמו בבוקר, הם עולים לראש ההר. שוב, ההר — יש את העמק, שקרוב אליהם, ואז ההר, שזה איפה שהארץ נמצאת. והם אומרים, אנחנו הולכים לעלות להר. **הננו**, אנחנו הולכים לעלות למקום שהקב"ה הבטיח לנו ללכת. **הטאנו**, עשינו טעות, אמרנו שאי אפשר ללכת, אנחנו הולכים ללכת.

**אזהרת משה: מאוחר מדי**